

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO,
DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE**

DIREKTORAT ZA DELOVNA RAZMERJA
IN PRAVICE IZ DELA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 08

F: 01 369 78 30

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

Številka: 1001-711/2012-2

Datum: 4.1.2013

gp.ukom@gov.si

Zadeva: Pravno mnenje v zvezi z opravljanjem dejavnosti po upokojitvi

Prejeli smo dopis, poslan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si (predlog 3973), glede omejitve dela upokoencev po upokojitvi.

V zvezi s prejetim dopisom bi uvodoma pojasnili, da bo zaradi zmanjševanja delovno sposobnega prebivalstva in povečevanja deleža starega prebivalstva, kar ustvarja starostno zaposlitveni paradoks, pričakovane ekonomske posledice čedalje daljšega življenja mogoče omiliti le s podaljševanjem delovne aktivnosti in z usmerjenim vključevanjem starejših oziroma generacij, ki so se do nedavnega še množično (pre)zgodaj upokojevale, v družbeno-ekonomsko življenje. Ob upoštevanju, da je slovenska oziroma evropska delovna sila stara le v razmerju do upokojitvene starosti, ne pa tudi glede na podaljšano pričakovano trajanje življenja, so spremembe v starostni strukturi delovne sile tudi posledica vse poznejšega vstopanja mladih na trg delovne sile in podaljševanja trajanja študijskega obdobja, kar pomeni dvojni primanjkljaj v pokojninski blagajni, na eni strani zaradi zmanjševanja števila zavarovancev, na drugi strani pa zaradi daljšega prejemanja pravic ob krajšem obdobju vključenosti v sistem.

Na podlagi drugega odstavka 108. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, v nadaljevanju: ZPIZ-2) je pogoj za pridobitev pravice do pokojnine poleg izpolnjevanja pogojev starosti in dopolnjene pokojninske dobe tudi prenehanje obveznega zavarovanja. Glede na veljavno ureditev pokojninskega in invalidskega zavarovanja se lahko oseba starostno upokoji, ko izpolni pogoje za starostno ali predčasno upokojitev. Upokojitev takrat ni obvezna, tako da se vsak zavarovanec sam odloči, ali se bo upokojil oziroma ostal v delovnem razmerju. Upokojenci morajo praviloma ob uveljavitvi pravice do pokojnine prenehati s pridobitno dejavnostjo, kar pomeni, da bi na primer kot podjetniki, obrtniki ali družbeniki morali ukiniti svojo dejavnost, saj statusa upokojenca in zavarovanca praviloma nista združljiva. Vendar pa je za upokoence tudi v ZPIZ-2 dopuščena možnost, da lahko upokojene osebe tudi po upokojitvi opravljajo delo na podlagi drugega pravnega razmerja (kot so npr. podjetne pogodbe ter druge pogodbe civilnega prava, kot npr. avtorska pogodba). V zvezi s tem bi dodali, da višina prejemka po pogodbi civilnega prava ne vpliva na uživanje pokojnine, prav tako ni zakonsko omejeno število ur dela po takšni pogodbi. Delo na podlagi pogodbe civilnega prava pa je mogoče le v primeru, ko niso podani elementi delovnega razmerja, upošteva se splošno delovnopravno zakonodajo.

Obenem navajamo, da pri osebi, ki po upokojitvi ponovno sklene delovno razmerje za polni delovni čas oziroma začne opravljati samostojno dejavnost ter s tem pridobi plačo oziroma plačilo za delo, nastopi reaktivacija oziroma ponovni vstop v zavarovanje, kar izhaja iz 116. člena ZPIZ-2. Za čas, ko je dotedanji upokojenec vključen v obvezno zavarovanje, pravica do pokojnine miruje. V kolikor torej začne uživalec (starostne, predčasne, vdovske, družinske) pokojnine ponovno delati oziroma opravljati dejavnost, in sicer v obsegu, ki ustreza polnemu delovnemu času, znova pridobi status zavarovanca iz 14. (delavec v delovnem razmerju), 15. (samozaposlena oseba), 16. (družebeniki) in 17. člena (kmetje) ZPIZ-2 in se mu v tem času pokojnina ne izplačuje. Ne glede na navedeno, lastnost zavarovanca iz 17. člena (kmet) pridobi le zavarovanec, ki je ponovno začel opravljati drugo dejavnost ali dopolnilno dejavnost na kmetiji in njegov dohodek iz te dejavnosti skupaj z dohodkom iz naslova osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti presega cenzus iz prvega odstavka 17. člena ZPIZ-2, če na dan pridobitve lastnosti zavarovanca ni starejši od 63 let.

Sočasen status uživalca pokojnine in zavarovanca je po tretjem odstavku 116. člena ZPIZ-2, izjemoma dovoljen le v primeru, če zavarovanec uveljavi delno pokojnino, in sicer na način, da dela oziroma opravlja dejavnost, v sorazmernem delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa, in sicer najmanj štiri ure dnevno. V tem primeru se zavarovancu izplačuje sorazmerni del pokojnine, določen v višini:

- 50 %, ko zavarovanec dela 4 ure dnevno ali znaša zavarovalni čas od 20 do 24 ur tedensko;
- 37,5 %, ko zavarovanec dela 5 ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 25 do 29 ur tedensko;
- 25 %, ko zavarovanec dela 6 ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 30 do 34 tedensko in
- 12,5 %, ko zavarovanec dela 7 ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 35 do 39 ur tedensko.

Nenazadnje bi dodali, da uživalec invalidske pokojnine izgubi pravico do pokojnine, če začne ponovno delati ali opravljati dejavnost v obsegu, ki ima za posledice obvezno vključitev v zavarovanje. Uživalcu pokojnine, ki v tujini začne ponovno delati oziroma opravljati dejavnost in je na tej podlagi v tujini vključen v obvezno pokojninsko zavarovanje, se pokojnina preneha izplačevati z dnem začetka opravljanja dela oziroma dejavnosti.

Pripravila:

Mateja Bampič
analitik VII/271

dr. Andraž Rangus, podsekretar
Vodja sektorja

Rangus

